

Recenzja rozprawy doktorskiej

Pani mgr Agnieszki Ewy Mroczek-Czetwertyńskiej

nt. Uwarunkowania i perspektywy rozwoju rynku usług spa&wellness

na Dolnym Śląsku, napisanej pod kierunkiem Pana Prof. zw. dr hab. Andrzeja Rapacza

Wprowadzenie

Recenzowana rozprawa zawiera się w 237 stronach standardowego maszynopisu tekstu podstawowego oraz załącznika złożonego z 15 stron – prezentującego wykorzystane narzędzie badawcze. Do przygotowania rozprawy wykorzystano łącznie 82 źródła naukowe, z czego 7 w języku angielskim, a także 10 aktów normatywnych oraz 58 stron internetowych (polsko- i anglojęzycznych) Treść pracy wzbogaca 47 elementów graficznych oraz 35 tabelarycznych. Dla przeprowadzenia oceny pracy wykorzystano kolejno kryteria, obejmujące następujące części recenzji:

- uwagi ogólne,
- ocena założeń badawczych,
- ocena struktury rozprawy,
- uwagi merytoryczne,
- uwagi szczegółowe,
- uwagi formalne,
- możliwości wykorzystania rozprawy,
- uwagi końcowe.

Uwagi ogólne

Podjęty przez Autorkę temat uznać należy za oryginalną próbę rozwiązania problemu badawczego, z obszaru zagadnień ekonomiki turystyki, w tym funkcjonowania rynku turystycznego oraz turystyki zdrowotnej. Temat został sformułowany właściwie, tym samym wpisując się w obowiązujący nurt badań naukowych dotyczących rynku turystycznego, a

obejmujący problematykę determinant kształtujących turystyczne rynki cząstkowe. Niezależnie od wskazania na determinanty rozwojowe analizowanego rynku, które konsekwentnie są analizowane w całej treści pracy, temat wskazuje także na podjęcie zagadnień perspektyw rozwoju wybranego subryнку, co podkreśla rangę naukową tematu. Za bezpośredni przedmiot badań wybrano dynamicznie rozwijający się rynek usług spa&wellness. Jak dotąd w obszarze tej tematyki, dorobek naukowy jest dosyć wąski, co wskazuje, że podjęte badania teoretyczne i empiryczne mają charakter pionierski. Autorka posiada bardzo wysoką znajomość problemu badawczego. Przeprowadzając dla potrzeb rozprawy badania, wykazała się bardzo dobrym przygotowaniem, a przy opracowaniu wyników badań, ich prezentacji i ocenie posiadaniem ukształtowanego warsztatu badawczego. Praca posiada wymiar teoretyczno-badawczo-postulatywny.

Ocena założeń badawczych

We *Wstępie* sformułowano założenia badawcze rozprawy. Postawiono jedną hipotezę główną i trzy hipotezy cząstkowe. Hipoteza główna sformułowana została przekonująco i koresponduje bezpośrednio z tematem i całą zawartością rozprawy. Z hipotez cząstkowych, dwie pierwsze są raczej powtórzeniem, uszczegółowieniem lub podkreśleniem rangi hipotezy głównej. Trzecia hipoteza cząstkowa stanowi natomiast istotne uzupełnienie zadań badawczych wynikających z poprzedzających ją hipotez.

Sformułowane cel główny oraz sześć celów cząstkowych, właściwie opisują zakres przeprowadzonych badań i są podporządkowane tematowi rozprawy. Główny cel pracy w sposób konkretny i prawidłowy obrazuje zakres badawczy rozprawy.

We *Wstępie* nie określono konkretnie zakresu czasowego badań w rozprawie, wskazano tylko na okresy w których prowadzono badania pierwotne. Z zawartości rozprawy wynika, że zakres badań wtórnych zakończono w dosyć odległym horyzoncie czasu, tj. w 2009 roku, a badania pierwotne prowadzono głównie w 2011 roku. Jest to zatem pewna niekonsekwencja.

Zastrzeżenia budzą zapisy dotyczące wykorzystania metod badawczych, informacje nie zostały w tym zakresie uporządkowane. Zapis dotyczący wykorzystania metod „badań porównawczych i empirycznych” jest nieporozumieniem. Tym bardziej, że informacje o metodach badawczych zostały przemieszane z informacjami o źródłach zbierania informacji. Zdziwienie budzi brak informacji o wykorzystaniu metod matematyczno-statystycznych, które są niezbędne w przypadku prowadzenia badań przy wykorzystaniu metod

demoskopijnych, w tym przypadku dotyczących deklarowanych we *Wstępie* badań kwestionariuszowych – ankietowych. Podczas publicznej obrony proszę Autorkę o ustosunkowanie się do kwestii wykorzystania metod matematyczno-statystycznych w opiniowanej rozprawie.

Dokonując oceny instrumentarium badawczego, uznać należy, że został on opracowany prawidłowo i z dużym zaangażowaniem. Przedstawione uwagi nie wpływają na ogólne stwierdzenie, że warsztat badawczy, którym dysponuje Autorka jest dobrze ukształtowany.

Ocena struktury rozprawy

Praca posiada klasyczny układ rozprawy naukowej i składa się z czterech dopełniających się treścią rozdziałów, *Wstępu* i *Zakończenia*. Kolejne rozdziały i podrozdziały poświęcone są odpowiednio tematyce teoretyczno-badawczej (rozdział 1), badawczo-teoretycznej (rozdział 2), badawczej (rozdział 3) i badawczo-postulatywnej (rozdział 4).

Podział treści na poszczególne rozdziały nie budzi zastrzeżeń, przedstawione treści stanowią logiczną konwencję, podporządkowaną tematowi rozprawy i założeniom badawczym. Uwagę można sformułować jednak co do objętości poszczególnych rozdziałów, która jest nieco zróżnicowana, i wynosi odpowiednio: 1 rozdział – 75 stron, 2 – 34 strony, 3 – 69 stron i 4 – 28 stron. Takie zróżnicowanie objętości poszczególnych rozdziałów, sygnalizuje zróżnicowaną rangę wyodrębnionych w strukturze problemów. Przedstawioną tu uwagę należy traktować jako drugorzędą.

Uwagi merytoryczne

W rozdziale pierwszym przedstawiono podstawowe zagadnienia teoretyczne dotyczące rynku usług spa&wellness wraz z zaznaczeniem miejsca tego rynku w ogólnym rynku turystycznym. Jest to teoretyczna część rozprawy, aczkolwiek znalazły się tu także drobne wątki empiryczne. Do najciekawszych elementów tej części pracy należy zaliczyć zagadnienia: genezy rozwoju rynku spa&wellness (podrozdział 1.2.1.), klasyfikacji obiektów świadczących usługi spa&wellness (podrozdział 1.4.) oraz tendencje rozwojowe analizowanego rynku (podrozdział 1.5.). Ponadto na uwagę zasługuje podrozdział 1.3. w którym umiejętnie scharakteryzowano rynek usług spa&wellness. Podrozdział ten wymagał

dużego zaangażowania w studia literaturowe wraz z koniecznością przystosowania treści bardziej ogólnych do przedmiotu badań. Na s. 38 zaproponowano autorską propozycję definicji rynku spa&wellness. Do dyskusyjnych elementów tego rozdziału zaliczyć należy wprowadzenie do treści rozprawy rysunków o numerach od 4-8, które przyjmują formułę podręcznikowo-poradnikową (popularno-naukową), ich treść w ograniczonym stopniu prezentuje zależności, które powinny być formułowane na gruncie nauk ekonomicznych. Analizowane zagadnienia zostały właściwie (tj. naukowo) scharakteryzowane na stronach 35-36. Dyskusyjne są też zagadnienia zaprezentowane na stronach 40-41, dotyczące cech usług spa&wellness. Jako wyjściową cechę potraktowano nierozdzielność, natomiast podstawową cechą usług jest niematerialność, która determinuje kolejne cechy oraz wpływa na zachowania podmiotów rynkowych świadczących usługi, w tym turystyczne, w tym także spa&wellness. Niematerialność przywołano dopiero w dalszej części wywodu (na s. 42). Zjawiska substytucyjności i komplementarności popytu (s. 49) nie są efektem zjawiska elastyczności mieszanej. To cenową elastyczność krzyżową (mieszaną) analizuje się w aspekcie dóbr i usług substytucyjnych i komplementarnych. W tabeli 5, na s. 71-72 ograniczono się do wskazania, że posiadanie strony www jest kryterium certyfikowania tylko dla obiektów 4*. Wydaje się, że należałoby znacznie rozszerzyć ten wymóg, także dla innych kategorii obiektów. Zaprezentowana propozycja kategoryzacji obiektów spa jest jednak indywidualnym osiągnięciem Autorki. Rozdział 1 jest opracowany prawidłowo, i wprowadza w dalszy zakres problematyki.

Rozdział 2 podejmuje problematykę związanych z podstawowym zadaniem badawczym rozprawy, dotyczy bowiem czynników popytowych wpływających na rozwój rynku spa&wellness. W tej części rozprawy przeprowadzono zarówno badania teoretyczne dotyczące czynników kształtujących stronę popytową rynku spa&wellness, ale także starano się ilustrować zagadnienia informacjami empirycznymi obejmującymi zjawiska analizowane na podstawie źródeł wtórnych w kontekście makro (podrozdziały 2.1., 2.2, 2.4., 2.5.), źródeł pierwotnych w odniesieniu do zagadnień związanych z obszarem badawczym (2.1.-2.5.). przy czym najszerszej analizie zostały poddane czynniki o charakterze społecznym i psychologicznym w podrozdziale 2.5., przedstawiającym wyniki badań prowadzonych dla potrzeb rozprawy. Wątpliwości budzi część elementów wyodrębnionych na rysunku 19. s. 87. Jako kryterium zewnętrzne o charakterze geograficznym, kształtującym rynek usług spa&wellness wskazano „wielkość ośrodka”. Nie wyjaśniając jaki „ośrodek” należy mieć na myśli, czy ośrodek spa&wellness, czy też ośrodek osiedleńczy? Jeśli tak, to czy to jest miejsce zamieszkania uczestników tej formy turystyki, czy docelowe miejsce uprawiania

turystyki? Podobnie enigmatycznie ten aspekt przywołano na s. 102. Ponadto w czynnikach wewnętrznych wskazano na współcześnie raczej nie stosowane kryterium (weberowskie lub/i marksowskie) kształtujące popyt – tj. warstwy społeczne. Problem ten dalej analizowano na s. 112. W tym przypadku należało się raczej posłużyć miernikami ekonomicznymi, dotyczącymi oceny konsumpcji. Za niezrozumiałą należy uznać wywód na s. 87-88 dotyczący metodyki badań. Kwestia metodyki badań sygnalizowana była w uwagach dotyczących założeń badawczych, nie znajduje w tym miejscu wyjaśnienia, a tym bardziej pogłębia problemy metodyczne. Autorka wskazuje bowiem, że prowadziła badania ankietowe wśród przedstawicieli obiektów z odnową biologiczną, na którą odpowiedziało 20 z 41 badanych, tj. zwrotność wynosiła 49%. Przy czym następnie informuje, że ankieta miała charakter rozmowy. Proszę zatem o wyjaśnienie podczas publicznej obrony, jak de facto wyglądała metodyka badań pierwotnych w pracy? W tabeli 8, s. 89, znalazł się niefortunny błąd dotyczący makroekonomicznych miar rozwoju gospodarczego. PKB jest mierzone wielkościami wartościowymi, a nie odsetkiem, w kolumnie tabeli należało zapisać zatem przyrost PKB. Uogólniając uwagi dotyczące rozdziału 2, zaznaczyć należy, że zamysł i zakres rozdziału w sposób prawidłowy przedstawia problematykę kształtowania strony popytowej rynku spa&wellness. W tej części pracy zabrakło jednak pełnego uporządkowania przedstawionych zagadnień.

Kolejny rozdział 3 przedstawia czynniki kształtujące podaż na rynku spa&wellness. Jest to z punktu widzenia podjętych badań najbardziej interesująca część pracy. W kolejnych częściach rozdziału omówiono podmioty gospodarcze funkcjonujące na analizowanym rynku, czynniki wpływające na rozwój rynku, mechanizmy funkcjonowania rynku spa&wellness oraz organizacje wspierające rozwój tego rynku na obszarze Dolnego Śląska. Na szczególnie pozytywną ocenę w tym rozdziale pracy zasługują:

- podrozdział 3.1.3. dotyczący aktywności inwestycyjnej podmiotów spa&wellness, opracowany na podstawie źródeł wtórnych,
- cały podrozdział 3.2., ze szczególnym uwzględnieniem 3.2.2. w który dokonano szczegółowej i autorskiej analizy strategii gmin, wskazując na miejsce w tych strategiach, problemów związanych bezpośrednio z przedmiotem badań,
- podrozdział 3.3.4. dotyczący zagadnień niedoskonałości analizowanego rynku.

Za dyskusyjny element tego rozdziału uznano rys. 43 na s. 160 – trudno na jego podstawie stwierdzić, co jest komplementarne względem czego, nie należy bowiem na przykład przyjmować, że usługa spa jest komplementarna względem gastronomicznej. Ponadto w podjętej analizie zaobserwowano niedostatki wiedzy marketingowej. W tabeli 24 na s. 172-

173 – przedstawiono zakres informacji o działaniach w zakresie ceny, przedstawiając je w szerszym zakresie, tj. raczej jako zakres ofertowy. Tabela 25 na s. 175-176 nie w pełni precyzyjnie wyodrębnia instrumenty promocji. Przede wszystkim hasło „internet” nie jest samo w sobie działaniem promocyjnym. Ponadto problem wykorzystania „internetu” pojawia się przy okazji innych instrumentów np. pozycjonowanie Google, Facebook, Groupon. Tabela posiada także inne usterki. W dalszej części na s. 177, pkt. 10 i 11, uznano, że wymienione funkcje: utrwalająca i rynkowa są jednocześnie narzędziami marketingu. Tabela 26, na s. 179-180 - podobnie jak w przypadku promocji, niezbyt precyzyjne odniesiono się do instrumentarium dystrybucyjnego, m.in. do uporządkowania form dystrybucji (kanałów) bezpośrednich i pośrednich. Poza tym nie uporządkowano i nie rozgraniczono pojęcia: biuro podróży, touroperator, agencja turystyczna. Generalnie, należy stwierdzić, że rozdział trzeci jest udaną próbą przedstawienia czynników kształtujących podaż na rynku branżowym. Jest to kompleksowy przegląd rynku spa&wellness na Dolnym Śląsku.

Ostatni, 4 rozdział rozprawy odnosi się do drugiej grupy zagadnień wynikających z tematu rozprawy, tj. do perspektyw rozwoju rynku spa&wellness na Dolnym Śląsku. Niniejsza część rozprawy, jest efektem przeprowadzonych badań w rozdziałach 2 i 3. Odniesiono się tu do kwestii znaczenia usług spa&wellness dla gospodarki lokalnej i przedsiębiorstw uzdrowiskowych, dokonano syntetycznej oceny czynników determinujących funkcjonowanie rynku, wskazano na podstawowe obszary problemowe związane z jego rozwojem oraz starano się przedstawić możliwości i kierunki rozwoju rynku spa&wellness w regionie dolnośląskim. Istotnym walorem rozprawy są badania przeprowadzone w podrozdziale 4.2., dotyczące analizy zależności czynników determinujących kształtowanie rynku spa&wellness. Autorka zastosowała metody matematyczno-statystyczne. Przedstawiono interesujące zależności pomiędzy wybranymi czynnikami popytowymi kształtującymi analizowany rynek, uzupełniając komentarzami i wskazaniem. Na s. 213 został wprowadzony ważny i ciekawy wniosek, wynikający z podjętych badań, dotyczący stanu zaspokojenia popytu na usługi spa&wellness, przez analizowane obiekty. Potwierdza to zarówno umiejętności analityczne jak i dotyczące formułowania uogólnień przez Autorkę. Wśród uwag polemicznych dotyczących treści czwartego rozdziału należy wymienić: zbyt ogólne potraktowanie rozważań w podrozdziale 4.1., dotyczącym znaczenia usług spa&wellness dla rozwoju przedsiębiorstw i gmin uzdrowiskowych, treść tego podrozdziału w małym stopniu jest wynikiem wcześniej przeprowadzonych badań; zbyt słabo zarysowane są także kierunki rozwoju rynku spa&wellness dla Dolnego Śląska w podrozdziale 4.4. Dodatkowo zauważyć należy, że na rys. 45, ze s. 205, w niewłaściwy sposób potraktowano

konkurencję, jako obszar problemowy funkcjonowania rynku spa&wellness. Z punktu widzenia mikro, rzeczywiście funkcjonowanie konkurencji jest obszarem problemowym dla przedsiębiorstw świadczących usługi w określonej branży. Ten aspekt nie jest jednak dominującym w treści rozprawy. Należy pamiętać, że konkurencja jest immanentnym elementem rynku, a nie jego problemem. Na tym tle proszę o odpowiedź podczas publicznej obrony na pytanie, dotyczące roli procesów konkurencji w rozwoju rynku spa&wellness na Dolnym Śląsku. Podsumowując treść rozdziału czwartego należy stwierdzić, że podjęty wywód jest formą syntezy przeprowadzonych badań a jednocześnie próbą wskazania na kierunki rozwoju rynku spa&wellness na Dolnym Śląsku. W tym zakresie, jak już zaznaczono, ta część pracy dopełnia zadania badawcze wynikające z tematu rozprawy.

Rozprawę zamyka *Zakończenie* podsumowujące wyniki przeprowadzonych badań. Ich treść jest dość ogólna i głównie opisowa. Znalazły się tu stwierdzenia odnoszące się do realizacji celów badawczych oraz weryfikacji hipotez głównej i częściowych. Z korzyścią dla rozprawy, byłoby przywołanie w *Zakończeniu*, w nieco szerszym zakresie liczbowych wyników badań, zwłaszcza tych potwierdzających postawione hipotezy.

Zakres przeprowadzonych badań teoretycznych w zakresie studiów literaturowych, a zwłaszcza badań empirycznych, na podstawie wtórnych i pierwotnych źródeł zbierania informacji oraz ocena wyników, a także przedstawienie i ocena wyników badań kwalifikuje rozprawę jako opracowanie naukowe. Lektura pracy daje podstawę wskazania na konkretne osiągnięcia badawcze ale także nasuwa uwagi o charakterze polemicznym.

Na szczególnie pozytywną oceną zasługują:

- koncentracja na zagadnieniach związanych bezpośrednio z tematem rozprawy, tj. głównie uwarunkowaniach rozwoju rynku spa&wellness,
- bardzo dobra znajomość analizowanego rynku,
- opracowanie własnej metodyki badań oraz wykorzystanie własnych instrumentów badawczych,
- znajomość i dobre wykorzystanie wybranych metod statystycznych,

Do uwag o charakterze dyskusyjnym należy zaliczyć:

- nieprecyzyjnie ustalony okres badawczy,
- ograniczone studia literaturowe,
- w zawężonym zakresie zaprezentowana część postulatywno-projektowa,
- zbyt ogólnie zarysowana część wnioskowa.

Podsumowując ocenę merytoryczną rozprawy stwierdzam, że przyjęta główna hipoteza badawcza została udowodniona, a sformułowany cel główny został zrealizowany właściwie.

Uwagi szczegółowe

W stosunku do tekstu pracy można sformułować następujące uwagi szczegółowe:

- s. 5 – we *Wstępie* rozpraw naukowych, z reguły nie ma potrzeby powoływania się na źródła; zacytowane publikacje można było wykorzystać i przywołać w dalszej części pracy,
- s. 6 – linijka czwarta od góry, określenie „uzdrowisko” w kontekście zdania, nie zostało użyte precyzyjnie,
- s. 6 i dalsze – sformułowanie „filozofia spa&wellness”, stanowi raczej określenie z zakresu żargonu branżowego, nie ma raczej podstaw naukowych,
- s. 16 i dalsze, konsekwentnie w pracy stosowano pisownię „internet” z małej litery, zresztą zgodnie ze stanowiskiem językoznawców, chociaż w naukach ekonomicznych i technicznych stosuje się zapis Internet,
- s. 16 i dalsze – nieprawidłowo używane są pojęcia „produkt i usługa”, w teorii ekonomiki usług, usługa obok towarów (dóbr) jest szczególnym rodzajem produktu,
- s. 26/27 – nazwę własną *Imperium Rzymskie*, na dwóch kolejnych stronach zapisano raz małymi, następnie dużymi literami,
- s. 42 – sformułowanie dotyczące „obecności gości ośrodka, czy też nie”, należałoby określić sezonowością ruchu, lub w przypadku zagadnień kosztowych, kosztami stałymi, całorocznymi, ponoszonymi także poza sezonem,
- s. 50 – pkt. 3 – sformułowanie „konieczność wyboru jednych kosztem drugich” jest niezrozumiała i nieprecyzyjna,
- s. 50 – zatasowano niewłaściwe określenia „popyt droższy lub tańszy”,
- s. 56 – ponownie nieprecyzyjne określenie, w skład oferty wchodzi nocleg ze śniadaniem wraz zabiegami spa oraz „zapleczem wellness w komplecie”, powinno być usługami/świadzczeniami wellness,
- s. 62 – określenie „obłożenie” ma formę żargonową, powinno być wykorzystanie miejsc noclegowych,
- s. 77 i dalsze – właściwym skrótem dla Światowej Organizacji Turystyki powinno być UN WTO,

- s. 80 – tab. 7, brak jednoznacznego uzasadnienia dla prezentacji wskaźników rynku spa&wellness w USA, nie odwołując się do obszaru badawczego rozprawy,
- s. 106, 130 i inne - przywołano nie w pełni aktualną wersję rozporządzenia właściwego ministra w sprawie obiektów hotelarskich, aktualna wersja obowiązuje od 2011 i została wprowadzona przez Ministra Sportu i Turystyki,
- s. 106 – nie prawidłowo podano nazwę Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.
- s. 106 – jak należy rozumieć określenie „przedsiębiorstwo kosmetyczne”? Czy jest to producent kosmetyków, czy zakład usługowy świadczący usługi kosmetyczne?
- s. 118 i dalsze – określenie „rytuał” stosowane jest w odniesieniu do zagadnień kulturowych, w tym religijnych,
- s. 148 – zastosowano niezbyt fortunne określenie „nie popada w stagnację”,
- s. 161 – z punktu widzenia tematyki rozprawy, obszar województwa dolnośląskiego, należy utożsamiać z regionem, a więc z nazwą Dolny Śląsk, stąd miejsce branż w gospodarce „regionu i województwa” odwołuje się do tego samego obszaru,
- s. 167 – powołano się na nieobowiązującą już ustawę o odpadach z 2001 roku,
- s. 167 i dalsze – niewłaściwie sklasyfikowano wśród pozacenowych narzędzi konkurencji: „reklamę i promocję”; promocja jest elementem marketingu-mix, a reklama stanowi konkretną formę promocji, o czym prawidłowo napisano na s. 174,
- s. 168 – niewłaściwie zacytowano publikację K.F. Fernera (której ponadto nie ma w spisie bibliograficznym),
- s. 170 – w kontekście wywodu kategorie ekonomiczne „sprzedaż” i „przychód” należy traktować jako tożsame,
- s. 223 – na dole strony, użyto określenia „wizerunek klienta”, jak należy rozumieć to pojęcie? czy nie bardziej właściwym byłoby użycie określenie profil klienta, lub odwołanie się do wzorca konsumpcji?

Uwagi formalne

Pod względem formalnym praca przygotowana jest z dużą starannością. W pracy znalazły się raczej nieliczne usterki, głównie o charakterze:

- redakcyjnym,
- w przypisach literaturowych,
- stylistycznym (forma osobowa, sformułowania publicystyczne),

- skrótów myślowych.

Ponadto nie zawsze prawidłowo używano określeń: ilość – dla wielkości niepoliczalnych i liczba - dla policzalnych.

Zakres uwag formalnych nie wpływa na ogólną ocenę rozprawy.

Możliwości wykorzystania rozprawy

Recenzowana rozprawa posiada charakter aplikacyjny. Przeprowadzono samodzielne badania empiryczne, dokonano ich prezentacji i oceny oraz na tej podstawie wskazano na kierunki rozwoju analizowanego rynku.

Wyniki badań, a zwłaszcza materiał badawczy zgromadzony w rozdziałach drugim i trzecim, mogą być zatem wykorzystane przez przedsiębiorstwa hotelarskie prowadzące działalność w zakresie usług spa&wellness oraz inne obiekty prowadzące działalność na tym rynku. Wyniki badań mogą być wykorzystane przez instytucje regionalne i lokalne zajmujące się kształtowaniem warunków funkcjonowania rynku turystycznego, zwłaszcza samorządy oraz organizacje turystyczne. Z punktu widzenia celów naukowych, przeprowadzone analizy mogą stanowić przydatne źródło badań porównawczych. Fragmenty prac powinny być opublikowane w formie artykułów naukowych lub referatów na konferencje naukowe.

Uwagi końcowe

Podsumowując całość przedstawionych w recenzji ocen stwierdzić należy, że recenzowana rozprawa jest oryginalnym opracowaniem naukowym, podejmującym problematykę funkcjonowania i rozwoju rynku spa&wellness na obszarze Dolnego Śląska. Doktorantka dokonała interesującego i oryginalnego wyboru tematu rozprawy pod względem teoretycznym, badawczym jak i pragmatycznym. Wymaga podkreślenia, że zaprezentowano głęboką znajomość problematyki funkcjonowania badanego rynku. Autorka wykazała się umiejętnością prowadzenia badań naukowych w ujęciu metodycznym jak i praktycznym oraz oceny ich wyników.

Stwierdzam, że rozprawa doktorska Pani mgr Agnieszki Ewy Mroczek-Czterwertyńskiej odpowiada wymogom ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (z późniejszymi zmianami). W związku z powyższym wnoszę do Rady Wydziału Ekonomii, Zarządzania i

Turystyki Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu o przyjęcie rozprawy, a następnie o dopuszczenie Autorki do kolejnych etapów postępowania o nadanie stopnia doktora nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia.

Michał Paweł